

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР

**ОЛІЙНІ КУЛЬТУРИ:
СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
доповідей
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

26 березня 2026 р.

Запоріжжя • 2026

УДК 633

ББК 41/42

Рекомендовано до друку вченою радою

Інституту олійних культур Національної академії аграрних наук України

(протокол № 4 від 03 квітня 2026 р.)

Олійні культури: сьогодення та перспективи. Збірник тез доповідей Міжнародної наукової інтернет-конференції (26 березня 2026 р.). Запоріжжя. ІОК НААН, 2026. 127 с.

Викладено матеріали наукових досліджень, виконаних вченими науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів різних країн з питань селекції, насінництва, генетики, фізіології, біотехнології, рослинництва, землеробства, механізації, переробки та економіки олійних культур. Видання представляє інтерес для науковців, викладачів, аспірантів, студентів аграрних і біологічних вузів та сільгоспвиробників.

Автори опублікованих тез доповідей відповідальні за патентну чистоту і точність наведених фактів, цитат, власних імен, географічних назв, а також за розголошення даних, які не підлягають публікації у відкритих засобах масової інформації.

© ІОК НААН, 2026

УДК 633.854.78:551.583

О. В. СИДЯКІНА, канд. с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва та агроінженерії

Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Кропивницький, Україна

E-mail: sydiakina_o@ksaeu.kherson.ua

САФЛОР ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ОЛІЙНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ПОТЕПЛІННЯ

Сучасні кліматичні трансформації, пов'язані зі зростанням середньорічних температур, підвищенням частоти екстремальних погодних явищ і нерівномірністю розподілу опадів, обумовлюють необхідність перегляду структури посівних площ та впровадження альтернативних, більш адаптованих до посушливих умов культур. На особливу увагу при цьому заслуговує сафлор, який завдяки високій посухостійкості, жаростійкості та невибагливості до ґрунтових умов є перспективною олійною культурою для диверсифікації агровиробництва в умовах глобального потепління.

Висока адаптивність сафлору до посушливих умов обумовлена потужною кореневою системою, здатною проникати на глибину понад 2 м, що забезпечує ефективне використання вологи з нижніх горизонтів ґрунту. Вегетаційний період сафлору (100–130 діб) та високий вміст олії (30–40 %) з переважанням лінолевої та олеїнової кислот обумовлюють його широке використання у харчовій, фармацевтичній і технічній промисловості, а також для виробництва біодизелю.

Аналіз динаміки світового виробництва сафлору за 2010–2024 рр. (за даними FAOSTAT) свідчить про значну варіабельність площ його вирощування – від 649,5 тис. га у 2019 р. до максимального значення 1205,0 тис. га у 2022 р. Провідні позиції у структурі світових площ посівів стабільно займає Азія з часткою 41,7–69,0 %. У країнах Європи у 2016 р. відбулося суттєве зростання площ посівів сафлору (435,8 тис. га), що обумовлено підвищеним інтересом до посухостійких культур та пошуком альтернатив традиційним олійним

культурам, зокрема соняшнику. Площі вирощування сафлору в Африці та Океанії протягом досліджуваного періоду залишалися порівняно незначними, проте їх стабільність свідчить про достатню адаптивність культури до різних ґрунтово-кліматичних умов.

Середньосвітові показники врожайності сафлору за досліджуваний період варіювали в межах 0,73–0,93 т/га з найвищими значеннями на Американському континенті – до 1,55 т/га. В Азії спостерігалось поступове зростання врожайності з 0,69 т/га у 2010 р. до 0,81 т/га у 2024 р., тоді як в Європі вона характеризувалася значною мінливістю за роками вирощування (0,46–0,92 т/га).

В умовах глобального потепління сафлор має низку переваг порівняно з соняшником, зокрема меншу чутливість до посухи, стійкість до високих температур у період цвітіння та наливу насіння, а також здатність рости на менш родючих ґрунтах за нижчої потреби у мінеральному живленні. Серед обмежувальних чинників слід відзначити недостатній рівень селекційного забезпечення, вузький ринок збуту, слабо розвинену переробну інфраструктуру та складність механізованого збирання колючих форм. Саме тому сучасні селекційні дослідження спрямовані на створення безколючкових, високопродуктивних сортів, адаптованих до різних ґрунтово-кліматичних зон.

Для України в умовах зростання посушливості клімату сафлор є перспективною культурою для адаптивних сівозмін. Його впровадження дозволить знизити ризики монокультури соняшнику, покращити фітосанітарний стан полів і забезпечити більш ефективне використання вологи.

Таким чином, світові тенденції виробництва сафлору мають хвилеподібний, але загалом позитивний характер. Збільшення посівних площ у періоди кліматичних стресів свідчить про його високий адаптивний потенціал, а зростання врожайності в окремих регіонах – про можливість інтенсифікації виробництва. У перспективі культура може зміцнити позиції серед альтернативних олійних культур, забезпечити стабільність аграрного сектору та сприяти формуванню стійких агроєкосистем.